

Vlaams
Parlement

ingediend op **1478** (2017-2018) – Nr. 2
12 maart 2018 (2017-2018)

Verslag

namens de Verenigde Commissies voor Onderwijs
en voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en
Wetenschapsbeleid
uitgebracht door Jan Durnez en Koen Daniëls

over het ontwerp van decreet

betreffende duaal leren en de aanloopfase

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Paul Cordy, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck;
Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;
Ann Brusseel, Jo De Ro;
Caroline Gennez, Tine Soens;
Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Peter Persyn, Grete Remen, Willy Segers, Miranda Van Eetvelde, Manuela Van Werde;
Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers, Orry Van de Wauwer;
Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
Katia Segers, Steve Vandenberghe;
Elke Van den Brandt.

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: Jos Lantmeeters.

Vaste leden:

Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, Grete Remen, Axel Ronse,
Sabine Vermeulen;
Robrecht Bothuyne, An Christiaens, Sonja Claes, Peter Van Rompuy;
Emmily Talpe, Daniëlle Vanwesenbeeck;
Yasmine Kherbache, Bart Van Malderen;
Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

Paul Cordy, Annick De Ridder, Lieve Maes, Lorin Parys, Miranda Van Eetvelde, Peter Wouters;
Jenne De Potter, Martine Fournier, Kathleen Helsen, Koen Van den Heuvel;
Willem-Frederik Schiltz, Martine Taelman;
Rob Beenders, Güler Turan;
Wouter Vanbesien.

Documenten in het dossier:

1478 (2017-2018) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

I.	Toelichting door minister Hilde Crevits en minister Philippe Muyters	4
1.	Context	4
2.	Totstandkoming	4
3.	Duaal leren en de aanloopfase	5
4.	Decreet Duaal Leren	5
4.1.	Wat is duaal leren?	5
4.2.	Structuur en organisatie	6
4.3.	Programmatie	6
4.4.	Proefprojecten	6
4.5.	Matrix secundair onderwijs	6
4.6.	Leerlingen	6
4.7.	Flexibiliteit	7
4.8.	Instap	7
4.9.	Arbeidsdeelname	7
4.10.	Financiering	7
4.11.	Flexibiliteit in aanwending	8
4.12.	Kwaliteit	8
4.13.	Overlegforum	8
4.14.	Aanloopfase richting duaal leren	8
II.	Algemene bespreking	10
1.	Tussenkomen van de leden	10
1.1.	Jos De Meyer	10
1.2.	Axel Ronse	12
1.3.	Emmily Talpe	13
1.4.	Bart Van Malderen	13
1.5.	Caroline Gennez	14
1.6.	Elisabeth Meuleman	15
1.7.	Koen Daniëls	16
1.8.	Robrecht Bothuyne	16
1.9.	Ann Brusseel	17
1.10.	Jo De Ro	18
2.	Antwoorden van minister Philippe Muyters en minister Hilde Crevits	18
3.	Replieken van de leden	21
III.	Artikelsgewijze bespreking	23
IV.	Stemming over het geheel	23
	Gebruikte afkortingen	24

Op 1 maart 2018 bespraken de Verenigde Commissies voor Onderwijs en voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid het ontwerp van decreet betreffende duaal leren en de aanloopfase met viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits, en Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport Philippe Muyters.

I. Toelichting door minister Hilde Crevits en minister Philippe Muyters

1. Context

Hilde Crevits herinnert bij het begin van haar toelichting aan de betrachting die de Vlaamse Regering in haar regeerakkoord formuleerde, om het stelsel van leren en werken op te waarderen naar een stelsel van duaal leren. Het evaluatieonderzoek leerde dat het huidige systeem complex is en kampt met een negatief imago, dat voor 30 percent van de jongeren het voltijds engagement niet gerealiseerd wordt, dat de leertijd een dalende attractiviteit kent, en dat het beoogde maatwerk niet voor elke jongere gerealiseerd wordt.

De minister betreurt dat, want werkplekleren is de manier om de kloof tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verkleinen. Zij verwijst naar de Europese 2020-strategie om te komen tot duurzame groei. Werkplekleren en in het bijzonder de zogenaamde apprenticeships vormen daarin een essentieel element om ongekwalificeerde uitstroom en jeugdwerkloosheid te doen afnemen. Ook daaraan moet duaal leren tegemoetkomen, schetst de minister.

Vanuit de vaststelling van de knelpunten in het huidige stelsel van leren en werken en de mogelijke positieve impact van een systeem met veel werkplekleren, schuift het ontwerp van decreet drie hefboomen naar voren om het stelsel op te waarderen: vereenvoudiging van de statuten, uitbreiding naar tso en de introductie van een werkplekregisseur.

2. Totstandkoming

Het ontwerp van decreet is tot stand gekomen in goede verstandhouding met haar collega van Werk, Philippe Muyters, stipt minister Hilde Crevits aan. Die samenwerking zorgde in 2015 voor twee conceptnota's waarin duaal leren werd uitgewerkt. In 2016 werkte men het decreet over de overeenkomst altemnerende opleiding uit. Daarin staat het statuut voor jongeren in het stelsel van leren en werken en in het toekomstige duaal leren.

Voor het invoeren van duaal leren in het secundair onderwijs is men niet over één nacht ijs gegaan, verzekert de minister. Binnen de contouren van het Proeftuinendecreet startte 'Schoolbank op de werkplek' op 1 september 2016. In september 2017 kwam er een uitbreiding met veertien studierichtingen. In september 2018 komen er nog een dertigtal bij, waardoor er in totaal vijftig studierichtingen zullen zijn.

Zoals binnen elke proeftuin is er ook van dit project een evaluatie bezig. Die gebeurt door onderzoekers van het Centrum voor Migratie en Interculturele Studies, verbonden aan de Universiteit Antwerpen. Een eerste tussentijds rapport bevat al een aantal cruciale elementen: het belang van goede begeleiding en trajectbegeleiding, en de ruimte die leerkrachten daarvoor moeten krijgen; de noodzaak van goede afstemming tussen werkplek en school over de inhoud van het leertraject; en voldoende tijd geven aan jongeren om een werkplek te vinden. Daarnaast is ook een armoedetoets gebeurd. Het Netwerk tegen

Armoede en wetenschappelijke experts lieten hun licht schijnen over het ontwerp van decreet.

De Vlaamse Regering is ingegaan op de vraag van de Vlor en alle onderwijspartners om duaal leren pas in te laten gaan in 2019, na het proefproject. Daardoor kunnen scholen leerlingen, hun ouders en leerkrachten overtuigen van de meerwaarde van duaal leren, en krijgen zij de ruimte om studierichtingen grondig uit te werken. Tegelijk krijgt men de gelegenheid om nog meer lessen te trekken uit de proefprojecten en kan men werken aan een breed draagvlak bij alle stakeholders.

Het schooljaar 2018-2019 wordt volgens de minister een schakeljaar om binnen de huidige regelgeving de aanlooffase te optimaliseren. Daarnaast wordt ook tijd gecreëerd om het decreet Duaal Leren ook in het buso voor te bereiden. De minister onderstreept dat ook in het buso duaal leren alle kansen moet krijgen. Op termijn is uitbreiding mogelijk naar het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs.

3. Duaal leren en de aanlooffase

Het ontwerp van decreet betreft een wijzigingsdecreet van de Codex Secundair Onderwijs. Alle relevante regelgeving met betrekking tot secundair onderwijs wordt vervat binnen één regelgevende tekst, schetst de minister.

Het ontwerp van decreet heeft twee grote delen: een over duaal leren en een over de aanlooffase als voorbereiding op duaal leren. Voor de lezer van het ontwerp van decreet is het verder van belang om aan te stippen dat er drie aanbieders zijn van duaal leren, aldus de minister. Het heeft daarom impact op zowel de scholen voor voltijds secundair onderwijs als de centra voor deeltijds onderwijs en de centra voor de vorming van zelfstandigen en kmo's.

4. Decreet Duaal Leren

4.1. Wat is duaal leren?

Duaal leren wordt in artikel 12 van het ontwerp van decreet gedefinieerd als een opleidingstraject, waarbij het aanleren van competenties evenwichtig verdeeld is over een werkplek en een aanbieder duaal leren.

Er worden daarin twee belangrijke elementen onderscheiden. In duaal leren gaat het om het aanleren van competenties, op school en op de werkplek. Ook op de werkplek staat competentieverwerving centraal, wat een verschil is met stages, waarbij het aangeleerde vooral toegepast wordt. Een ander essentieel aspect van duaal leren is het behalen van een onderwijskwalificatie. Dat is echter niet voor elke jongere haalbaar en daarom wordt via duaal leren ook de verwerving van een beroepskwalificatie mogelijk gemaakt.

Een duaal traject combineert een schoolcomponent met een werkplekcomponent. De combinatie van de twee componenten beslaat vijf dagen per week voor minstens 28 uur, waarvan minstens 14 uur op de werkplek. De uren op de werkplek zijn opleidingsuren; daarom is duaal leren voltijds onderwijs.

Over die minimumgrens was er heel wat discussie binnen de regering en op het werkveld, geeft de minister mee. Uiteindelijk wordt echter vastgehouden aan het bepalen van een minimum, wat mogelijkheden geeft voor maatwerk. Veertien uur kan gezien worden als de helft, maar de Vlaamse Regering kan uitzonderingen toekennen, bijvoorbeeld aan studierichtingen met een groot aandeel algemene vorming. De minister wil dat echter niet als principe inschrijven om het

onderscheid tussen een duaal traject en een stagetraject met duidelijk minder uren werkplekleren, scherp te houden.

4.2. Structuur en organisatie

Duale opleidingen zijn gebaseerd op de matrix secundair onderwijs. De Vlaamse Regering legt vast welke opleidingen duaal uitgewerkt kunnen worden. Dit gebeurt op basis van een standaardtraject, dat wordt uitgewerkt in een samenwerking tussen de onderwijsverstrekkers en de werkpartners zoals de sectoren, VDAB en Syntra Vlaanderen. AHOVOKS is procesbegeleider van die ontwikkelcommissies. Uit bijvoorbeeld het SERV-advies blijkt dat er een groot draagvlak is voor het werken met standaardtrajecten, geeft de minister mee. Duale opleidingen zijn gebaseerd op één of meer beroepskwalificaties of deelkwalificaties. De afstemming van het standaardtraject op de arbeidsmarkt is gegarandeerd.

De centra voor deeltijds onderwijs en de Syntra vzw's kunnen in het huidige stelsel van leren en werken enkel beroepssecundair onderwijs aanbieden. Als aanbieder duaal leren krijgen zij straks ook de mogelijkheid om een aanbod te doen binnen de dubbele finaliteit.

4.3. Programmatie

De procedure en criteria voor de programmatie van duaal leren werden afgestemd op de modernisering van het secundair onderwijs. De enige toevoegingen in het kader van duaal leren zijn dat de aanbieder moet kunnen aantonen dat er samenwerkingsverbanden zijn met lokale ondernemingen, en dat de aanvraag besproken moet worden in het provinciaal overlegforum. Dat is cruciaal, stipt de minister aan, want een duale studierichting heeft maar kans op slagen wanneer er voor het traject ook voldoende leermogelijkheden op een werkplek zijn.

4.4. Proefprojecten

Voor scholen en centra die al deelnemen aan het proefproject, is in een afwijking voorzien. Als zij in het schooljaar 2018-2019 leerlingen in de duale opleiding hebben, mogen ze die ook erna nog blijven aanbieden. Zo waarborgt het ontwerp van decreet de studiecontinuïteit van leerlingen.

4.5. Matrix secundair onderwijs

Duaal leren is gekoppeld aan de matrix. In het ontwerp van decreet tot wijziging van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010, wat betreft de modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1469/1) wordt in updates van het studieaanbod voorzien. Dat zal ook repercussie hebben op duaal leren. In de loop van de tijd zullen er dus opleidingen worden bijgevoegd, maar ook geschrapt. Daarmee komt men tegemoet aan opmerkingen en aanbevelingen van het Rekenhof, licht de minister toe.

4.6. Leerlingen

Elke leerling in een studierichting met arbeidsmarktgerichte of dubbele finaliteit krijgt een niet-bindend advies in het jaar voorafgaand aan duaal leren. De leerling kan de motivering van dat advies meenemen in zijn studiekeuze. Via het advies wordt duaal leren ook bekendgemaakt bij leerlingen en ouders.

Leerlingen krijgen de kans om in het jaar voorafgaand aan duaal leren een verkennende activiteit (stage of observatieactiviteit) te doen. Dat zorgt voor een bewustere studiekeuze door de leerling en voor een sterker onderbouwd advies van de klassenraad. De minister herinnert aan de interessante voorbeelden die men in Zwitserland zag tijdens de koninklijke missie in juni 2017. De regering gaat hiermee ook in op een vraag van de onderwijsverstrekkers en de SERV.

4.7. Flexibiliteit

Wat flexibiliteit betreft, kan een aanbieder duaal leren kiezen voor een modulaire organisatie, waarin de leerling op eigen tempo het traject afwerkt en vorderingen maakt op basis van beroepsgerichte competenties. De flexibele(r) studiebekrachtiging staat los van het lineair dan wel het modulair karakter van het traject. Zij is mogelijk zodra de leerling het vereiste niveau heeft bereikt, ook tijdens het schooljaar. Motieven zijn dat niet elke leerling op hetzelfde tempo een bepaald duaal traject doorloopt en dat niet elke onderneming op eenzelfde moment bepaalde competenties aanbiedt.

4.8. Instap

Plus-18-jarigen kunnen vrijstelling krijgen van (delen van) de algemene vorming. Leerlingen zullen tot en met de eerste lesdag van november van rechtswege kunnen instappen in duaal leren. Zo wordt het instapmoment over de herfstvakantie heen getild. Na de eerste lesdag van november is een inschrijving in duaal leren nog steeds mogelijk, maar zal de leerling toegelaten moeten worden door de klassenraad.

4.9. Arbeidsdeelname

Minister *Philippe Muyters* schetst dat de meeste bepalingen over de werkplek al terug te vinden zijn in het decreet van 10 juni 2016 over de overeenkomst alternerende opleiding, zoals het eengemaakt statuut voor alle leerlingen, de erkenning van de werkplek, de oprichting van het Vlaams Partnerschap Duaal Leren, en de overeenkomst met de rechten en plichten van onderneming, leerling en school.

Bij het zoeken naar een werkplek kunnen leerling of school een beroep doen op de sector of op Syntra Vlaanderen, dat als regisseur zorgt voor de uitbouw van een netwerk van erkende leerondernemingen. Een goede match tussen jongere en leerbedrijf is belangrijk om demotivering te voorkomen, merkt de minister op.

Zodra een werkplek is gevonden, is er een intakegesprek tussen de jongere en het leerbedrijf. Indien succesvol wordt het gevolgd door de ondertekening van een overeenkomst en kan de jongere zich inschrijven voor het duaal leren. Voor de gevallen waarin de juiste match niet direct voorhanden is, bepaalt het ontwerp van decreet dat de leerling per schooljaar gedurende twintig opleidingsdagen geen werkplek hoeft te hebben. In uitzonderlijke gevallen kan dat aantal verlengd worden.

De leerling kan bij de zoektocht naar een werkplek geholpen worden door een trajectbegeleider.

4.10. Financiering

Minister *Hilde Crevits* zegt dat de financiering van de scholen niet wijzigt, waarmee de regering inzet op continuïteit. Wel wordt die van Syntra op gelijke hoogte gebracht met die van de CDO's om een einde te maken aan de historische

onderfinanciering van de leertijd. Op termijn streeft men naar gelijke financiering ongeacht de aanbieder.

De Syntra vzw's worden binnen het financieringsmechanisme van Onderwijs gebracht. Ze zullen dus aan heel wat onderwijsregelgeving moeten voldoen. Artikel 44 van dit ontwerp van decreet geeft aan dat het decreet Rechtspositie niet van toepassing is op de personeelsleden van een Syntra vzw, die zo haar eigenheid blijft behouden. Als Syntramedewerkers voldoen aan de voorwaarden inzake bekwaamheidsbewijzen, zijn de overeenkomstige salarisschalen wel van toepassing.

4.11. Flexibiliteit in aanwending

Het ontwerp van decreet hanteert het principe van de vrijheid van aanwending. De aanbieder beslist zelf hoe hij de subsidie inzet, waardoor intensieve samenwerkingen (met voordrachtgevers en andere aanbieders) worden aangemoedigd.

4.12. Kwaliteit

Met duaal leren wordt het kwaliteitstoezicht een gezamenlijke opdracht van Onderwijs en Werk. Er is een duidelijke rolverdeling volgens het major-minorprincipe. De onderwijsinspectie coördineert het toezicht op het gehele leertraject, alsook dat van de schoolcomponent en is betrokken bij het toezicht op de werkplekcomponent. Syntra Vlaanderen staat in voor de coördinatie van het toezicht op de werkplekcomponent.

4.13. Overlegforum

De afgelopen maanden hebben de onderwijsinspectie en Syntra Vlaanderen verschillende proeftoezichten gedaan om het instrumentarium voor het toezicht te testen. Die vormen de basis voor een samenwerkingsovereenkomst met afspraken rond het toezicht. Er worden ook provinciale overlegfora uitgewerkt voor structureel overleg. Doel is te komen tot een meer lokale afstemming rond duaal leren tussen alle betrokkenen in de provincie, schetst de minister. Als een regionale onderverdeling wenselijker blijkt te zijn, kan die evenwel overeengekomen worden.

4.14. Aanloophase richting duaal leren

Niet elke jongere die met duaal leren wil starten, is klaar om een deel van de competenties op een werkplek te leren. Een leerling kan arbeidsbereid zijn maar nog niet rijp. Daarom wordt voorzien in een aanloophase om de arbeidsgerichte, loopbaangerichte of vaktechnische competenties van de leerling te verbeteren, en vlot de transfer naar duaal leren te garanderen.

In het voorontwerp van decreet was dit nog niet opgenomen, maar ook op vraag van Vlor en SERV is nu ingeschreven dat elke aanbieder duaal leren een aanloophase kan inrichten. Zo kan de studiecontinuïteit van leerlingen gewaarborgd blijven doordat leerlingen de aanloophase kunnen volgen in de instelling waarin men duaal leren volgt of wil volgen.

Met de aanloophase wordt gemikt op leerlingen zonder werkplek en leerlingen die nog niet klaar zijn voor duaal leren, aldus de minister. De eerste groep leerlingen zo beperkt mogelijk houden, is een belangrijke taak voor de werkplekregisseur. Maar het niet hebben van een werkplek kan ook voortkomen uit onder andere beperktere sollicitatievaardigheden, waardoor de aanloophase voor die leerling het meest aangewezen traject is.

De start in de aanloophase wordt voorafgegaan door een bindende screening. Zij is bedoeld voor jongeren die op termijn willen instappen in duaal leren, maar niet voor ambitieuze jongeren op zoek naar een alternatieve invulling in plaats van het voltijds onderwijs, onderstreept de minister. Voor die jongeren zijn er de NAFT-trajecten met als doel terug aansluiting te vinden bij het onderwijs.

Leerlingen in de aanloophase schrijven zich in een aanloopstructuuronderdeel in, een specifieke studierichting in de aanloophase, die qua indeling zeer gelijklopend is met duale opleidingen. Voordeel is een makkelijke transfer naar de duale opleidingen.

Een aanloophase duurt zo kort als mogelijk, maar zo lang als nodig. De invulling van de aanloophase gebeurt op maat van de leerling. De aanbieder van de aanloophase werkt zelf een invulling uit of doet een beroep op externe organisatoren.

Belangrijke aspecten zijn de focus op arbeidsgerichte competenties, het voorzien in sollicitatietraining, de loopbaangerichte competenties (attitude) en de ondersteunde leerervaring bij een onderneming uit de reguliere arbeidsmarkt of op een gesimuleerde werkplek. De VDAB heeft zich geëngageerd om ondersteunend te werken, waarbij de minister verwijst naar de competentiecentra.

Experimenteren met de aanloophase vindt plaats tijdens het schooljaar 2018-2019, binnen de regelgeving van het stelsel van leren en werken, met name de figuur van de brugprojecten. Die zijn qua doelstelling zeer vergelijkbaar met de aanloophase. Door gerichte ingrepen in het kader van het brugproject is het de bedoeling om experimenteerruimte te creëren om het concept aanloophase nog te verfijnen en te verruimen. De aanloophase is kwalificerend onderwijs dat de jongere voorbereidt op het duaal leren, besluit de minister. De regering komt daarmee tegemoet aan de bezorgdheid dat duaal leren er enkel voor de sterke leerlingen zou zijn. Met de aanloophase zorgt de Vlaamse Regering voor een gepast en versterkt antwoord voor die jongeren die nog niet klaar zijn voor duaal leren.

Tot slot gaat minister Hilde Crevits in op de vraag of het ontwerp van decreet alle vragen in verband met duaal leren oplost. Sociale partners en onderwijsverstrekkers onderhandelen nog over eventuele bijstellingen aan de vakantieregeling en de leervergoeding van de jongeren. Het is de bedoeling, als er daarover tot een consensus gekomen wordt, bijstellingen door te voeren voorafgaand aan schooljaar 2019-2020. Ook bespreken sociale partners en onderwijsverstrekkers hoe het opleidingstraject van mentoren vormgegeven kan worden. Daarvoor baseert men zich op de ervaringen die opgedaan worden in de mentortrajecten die een tiental sectorale partnerschappen hebben uitgewerkt. Alleszins blijkt daaruit dat alle stakeholders de bezorgdheid delen voor een kwalitatieve aanpak en dat een sectoraanpak goed werkt.

Veel kritiek was er op duaal leren, omdat het minder toegankelijk zou zijn voor kwetsbare jongeren. Duaal leren wordt echter ook mogelijk in de tweede graad, waarmee dus ook jongeren een kwalificerend aanbod krijgen rond een relatief smaller aanbod, stipt de minister aan. Bovendien wordt werk gemaakt van een aanloophase. Daarnaast zal parallel aan duaal leren ook NAFT uitgewerkt worden voor jongeren die een specifieke onderwijsproblematiek of persoonlijke problematiek ervaren. De minister verzekert een goede opvolging.

Men staat vandaag nog maar aan de start van duaal leren, zegt de minister tot besluit. Duaal leren zal geleidelijk aan ingevoerd worden als een specifieke leerweg in het onderwijsstelsel. Gaandeweg zal men verder leren uit de ervaringen en zullen volgende ministers de regelgeving bijsturen. Maar met het

voorliggende ontwerp van decreet en met het lopende traject wordt volgens minister Hilde Crevits alvast een sterke start gemaakt met duaal leren in het secundair onderwijs.

II. Algemene bespreking

1. Tussenkomsten van de leden

1.1. Jos De Meyer

Jos De Meyer dankt de ministers in naam van de CD&V-fractie voor de deskundigheid en het vuur waarmee ze de meerwaarde van het ontwerp van decreet hebben toegelicht. Ze hebben duidelijk gemaakt dat het de cruciale afronding is van een ontwikkeling waarin al eerste stappen zijn gezet via het decreet tot regeling van bepaalde aspecten van alternerende opleidingen en via de proeftuin 'Schoolbank op de werkplek'.

Tot tevredenheid van de CD&V-fractie heeft de minister ook overtuigend aangegeven dat de aanloophase onlosmakelijk verbonden is met duaal leren en als ambitie heeft om leerlingen die nog niet kunnen instromen in een duale leerweg optimaal voor te bereiden om dit wel te kunnen, in een periode die zo kort als mogelijk en zo lang als nodig is.

Voor het lid past het ontwerp van decreet perfect in de ruimere decretale ambitie van de meerderheid om onze kinderen en jongeren via onderwijs nog betere ontplooiingskansen te bieden om tot hun recht te komen in de samenleving van vandaag en morgen: als sterke personen, met een brede algemene vorming en met de grootst mogelijke kansen om te kunnen participeren aan de arbeidsmarkt.

Het ontwerp van decreet vertoont een zeer nauwe band met de modernisering van het secundair onderwijs en met de nieuwe architectuur voor de ontwikkeling van onderwijsdoelen. De modernisering van het secundair onderwijs zal er onder meer toe leiden dat ons arbeidsmarktgerichte secundair onderwijs – zowel de studierichtingen met dubbele finaliteit als de andere – hun terechte en eigenlijk vanzelfsprekende plaats in het secundair onderwijs zullen innemen.

Het gaat om een voltijdse leerweg, waar scholen of centra en bedrijfsleven en ondernemers samen de verantwoordelijkheid voor nemen en waarbij ernaar wordt gestreefd dat het grootste deel van de te bereiken competenties, zowel algemeen als beroepsgericht van aard, via de werkplek worden bereikt. Het is een nieuw opleidingstraject waar vertrekpunt en verantwoordelijkheid bij een school of centrum liggen, maar dat zal worden vormgegeven samen met de jongere en met de onderneming, schetst het lid.

Het belang van de integratie van die beweging in de ruimere moderniseringscontext – via de matrix, via de systematiek van curriculumdossiers – kan daarbij niet onderschat worden, beklemtoont Jos De Meyer.

Dat daarbij ook het buitengewoon secundair onderwijs zal kunnen meestappen op de duale leerweg kan zijn fractie alleen maar toejuichen.

Het is een zeer gelukkige keuze om – wat het gewoon onderwijs betreft – alle scholen en centra die vandaag al expertise hebben qua werkplekleren, de kans te bieden om studierichtingen duaal aan te bieden. En evenzeer toe te juichen, is dat die instellingen die studierichtingen duaal aanbieden ook de aanbieders van de aanloophase kunnen worden, aldus de spreker.

De integratiebeweging wordt bovendien versterkt door de ambitie om via een gefaseerde aanpak te komen tot een eengemaakte financiering. Dat de Syntra vzw's al in een eerste fase zullen kunnen rekenen op eenzelfde financiering als de centra voor deeltijds onderwijs is volgens de spreker zonder meer een realisatie van grote betekenis.

Een grote meerwaarde van het ontwerp van decreet zit ook in de keuze om de duale leerweg en de aanloopfase ook op maat van de leerling te ontwikkelen. Het lid denkt daarbij onder meer aan de mogelijke differentiatie qua instapdatum of het moment van certificering; aan de mogelijkheden tot redelijke aanpassingen of voor bijkomende ondersteuning van leerlingen; en aan de aanloopfase of aan het aantal opleidingsdagen en de mogelijke uitbreiding ervan waarin is voorzien om een werkplek te vinden. Jos De Meyer denkt verder aan de mogelijkheid om deelkwalificaties of beroepskwalificaties te certificeren, en aan de vrijstellingsmogelijkheden, maar vertrouwt er wel op dat scholen en centra daar zorgvuldig mee zullen omgaan.

De duale leerweg en de aanloopfase zijn ook gericht op persoonsontwikkeling en algemene vorming, beklemtoont het lid. Niet alleen de brede samenleving vraagt sterke persoonlijkheden die er hun volwaardige plaats kunnen innemen, ook de arbeidsmarkt kan zich niet tevreden stellen met toekomstige werknemers die louter beroepsbekwaam zijn, maar veel andere, minstens even cruciale, skills en competenties zouden missen.

Zijn fractie deelt de analyse van onder meer de Vlor dat het engagement van het bedrijfsleven cruciaal zal zijn voor het welslagen van duaal leren, met name wat het voorzien in een voldoende groot aanbod van werkplekken betreft. En als vanzelfsprekend blijft het ook de zorg van de CD&V-fractie dat iedere leerling een beroep kan doen op kwaliteitsvol onderwijs.

Verder vindt Jos De Meyer een terechte pendant voor de flexibiliteit voor leerlingen terug in de flexibiliteit voor de aanbieders. Hij denkt daarbij aan de specifieke personeelsregeling voor de Syntra vzw's, maar ook aan de vrijheid voor aanbieders om een studierichting duaal of niet-duaal aan te bieden, of om een duale studierichting lineair dan wel modulair te ontwikkelen, en aan de bijzondere behandeling in het programmatieproces voor aanbieders die betrokken zijn bij de proeftuin, waar tot en met volgend schooljaar in een vijftigtal studierichtingen het duale leren wordt aangeboden.

Meer in het algemeen denkt de spreker ook aan de differentiatiemogelijkheden wat het aantal uren op de werkplek betreft: minstens 14 uur, bij voorkeur de helft van het totaal aantal uren, maar ook met een afwijking daarop die de Vlaamse Regering kan toestaan, bijvoorbeeld aan studierichtingen met dubbele finaliteit.

Het lid apprecieert het traject dat de Vlaamse Regering met dit ontwerp van decreet voorlegt, met name een waarmee men leerlingen, ouders, betrokken aanbieders, ondernemers en bedrijven zeer binnenkort al een duidelijk beeld geeft van de toekomst, terwijl de structurele inbedding en de gefaseerde uitrol bij het begin van het schooljaar 2019-2020 worden gesitueerd.

Die aanpak biedt volgens de spreker op diverse vlakken een meerwaarde: bijkomende tijd en ruimte om te informeren en het draagvlak nog te vergroten en bijkomende voorbereidingstijd. De proeftuin 'Schoolbank op de werkplek' kan nog verder worden versterkt. De mogelijkheid wordt gecreëerd om de bevindingen uit de evaluatie van de proeftuin nog beter te analyseren vooraleer men tot een structurele inbedding overgaat. Er wordt ruimte geboden om een experiment uit te rollen over de aanloopfase. De aanpak laat toe om het concept deelkwalifi-

caties verder vorm te geven en overheid, opleidingsverstrekkers en SERV-partners hebben de tijd om nog antwoorden te bieden en oplossingen te ontwikkelen wat de schoolvakantieregeling, de leervergoeding en de verzekering van de leerlingen, en de kwaliteitsborging van mentoren betreft.

Ook de leerweg in het voltijds secundair onderwijs blijft garant staan voor kwaliteit. Ook de niet-duale leerweg, waarin andere vormen van werkplekleren zijn geïntegreerd, blijft een garantie voor kwaliteitsvol onderwijs, dat borg staat voor een grondige algemene vorming die leerlingen tot sterke personen maakt en hen ook een goede aansluiting met de arbeidsmarkt garandeert, aldus de spreker.

Beide leerwegen vullen elkaar aan en versterken elkaar, ook in de strijd tegen de ongekwalificeerde uitstroom. Waar duaal leren mee als doelstelling heeft om de link tussen onderwijs en arbeidsmarkt te versterken, zal dat zonder enige twijfel ook een inspirerend en versterkend effect hebben op de nu al bestaande banden tussen het niet-duale aanbod van arbeidsmarktgericht secundair onderwijs en onze ondernemers en ondernemingen.

Het lid roept op om de nieuwe leerweg te omarmen, het volgende anderhalf jaar zinvol te gebruiken voor een sterke voorbereiding, en het ontwerp van decreet aan te grijpen om onze leerlingen en hun ouders duidelijk te maken dat er meer dan ooit toekomst zit in studierichtingen met een arbeidsmarktgerichte of dubbele finaliteit, en dat ze daarbij niet langer alleen kunnen rekenen op de meer vertrouwde voltijdse leerweg, maar – wanneer die hen beter ligt – ook op een nieuwe, sterke duale leerweg.

Met dit ontwerp van decreet en met dat over de modernisering van het secundair onderwijs, dat nog volgt, heeft de overheid haar deel van het werk geleverd, besluit de spreker. Zijn fractie twijfelt er niet aan dat alle betrokken partners vanuit hun autonomie en in een overtuigende onderlinge samenwerking deze breed gedragen ambitie op een voortreffelijke manier op het terrein zullen realiseren. Tot slot nodigt hij zijn collega's uit om het ontwerp van decreet samen met de CD&V-fractie goed te keuren.

1.2. Axel Ronse

Axel Ronse acht zich getuige van een mooi huwelijk tussen twee beleidsdomeinen. Hij hoopt dat het duizenden gemotiveerde jongeren op de arbeidsmarkt brengt, wat broodnodig is als antwoord op de krapte, ook al verwacht hij het effect pas op middellange tot lange termijn. Niettemin is de stap historisch.

Cruciaal is wel de rol van de ondernemer in het verhaal. Die staat immers in voor de werkplek en engageert zich voor de ontwikkeling van de jongere in het leertraject. In dat licht waardeert het lid de bepaling dat de ondernemer mee in de klassenraad zit als stemgerechtigd lid, al blijft het zaak in de uitwerking om hem op de juiste manier te betrekken. Hij treedt bij dat kwaliteitsvereisten noodzakelijk zijn voor de mentor, maar daarbij moet wel rekening worden gehouden met de werkbaarheid van de selectieprocedure voor de mentor, stelt de spreker.

Over heel wat zaken is alvast het juiste evenwicht gevonden, zoals het minimumaantal uren met zijn flexibele uitzonderingsmechanisme. Axel Ronse feliciteert de ministers en rekent op een vlotte uitwerking.

1.3. Emmily Talpe

Ook voor *Emmily Talpe* komt het ontwerp van decreet geen dag te vroeg in het licht van de krapte op de arbeidsmarkt, maar ook daarvoor was er al een probleem met de toeleiding naar technische beroepen. Duaal leren kan met zijn kwaliteitslabel mee zorgen voor de omslag in hun imago. De bewaking daarvan speelt dan ook een belangrijke rol. Tegelijk moet het nieuwe stelsel aantrekkelijk zijn voor ondernemingen.

Verder is het belangrijk voor scholen, ondernemingen, ouders en leerlingen om voldoende duidelijkheid te scheppen over de toekomst en het statuut van de bestaande stelsels, net als over doelstellingen en criteria van duaal leren.

Het standaardtraject moet haalbaar zijn voor de bedrijven, ook als ze een nicheactiviteit uitoefenen of klein zijn, stelt het lid. Op dat punt wijst ze op het belang van de samenwerking tussen bedrijven en met de sectororganisaties.

Voorts moeten de trajectbegeleider, die voeling met het bedrijf moet hebben, en de mentor een goede tandem vormen, en is een regeling nodig voor preventie en vlotte afhandeling van conflicten, schetst Emmily Talpe. Over het profiel en de opdracht van de mentor blijven er praktische vragen. De sector moet voldoende ruimte krijgen in de omschrijving ervan.

Komt een jongere die, tegen een negatief advies over zijn arbeidsrijpheid in, toch met duaal leren wil beginnen, in de aanloopfase terecht? Of kan hij verkennende stages doen?

De inschakeling van de competentiecentra van de VDAB noemt zij een goede zaak. Welke ondersteuning krijgen jongeren bij de eigen zoektocht naar een werkplek? Komt er een lijst?

Tot slot vraagt de spreker aandacht voor de mobiliteit van jongeren, die niet altijd een rijbewijs hebben om een bedrijventerrein te bereiken.

1.4. Bart Van Malderen

Bart Van Malderen wil de feestvreugde niet bederven maar vindt ten gronde dat de aanpak van dit dossier vragen blijft oproepen, ook al erkent iedereen de noodzaak en de mogelijkheden van duaal leren. Hij onderstreept dat zijn fractie niet de enige is en dat nogal wat stakeholders kritische vragen stellen. Problematisch is bijvoorbeeld dat het advies op eigen initiatief van de Vlor over de aanloopfase pas op 8 maart wordt uitgebracht en dat het zelfs niet eens werd gevraagd. Waarom niet en dat van de SERV wel?

Dat laatste heeft het lid met heel veel belangstelling gelezen. Het steunt de genoemde noodzaak en mogelijkheden, maar heeft wel behoorlijk wat kritische bedenkingen. De aanloopfase is volgens de raad niet grondig uitgewerkt, wat ook niet verwonderlijk is aangezien zij niet was opgenomen in de proeftuinen. Men acht het wenselijk dat dit alsnog gebeurt en waarschuwt voor een nieuwe wachtkamer voor arbeidsbereide en -rijpe jongeren, hoewel men, zoals gezegd, het principe van duaal leren verwelkomt.

Het lid wil weten op welke punten het ontwerp van decreet werd aangepast na de armoedetoets, waarmee hij de meerderheid overigens complimenteert. Verder roept het opschuiven van de inwerkingtreding naar een schooljaar buiten deze legislatuur vragen op naar de concretisering, nog afgezien van het feit dat de evaluatie van de proeftuinen nog loopt. Dat de minister op het einde van haar toelichting eventuele aanpassingen aankondigt, getuigt van zin voor voortschrij-

dend inzicht, meent de spreker. Anderzijds vragen de stakeholders vandaag al zoveel mogelijk antwoorden op hun vragen. Ook hijzelf wil voldoende informatie voor hij stemt.

Wat de kwetsbare jongeren en het gewenste effect op niet-gekwalificeerde uitstroom betreft, wil de spreker weten hoe men vermijdt dat mensen te lang in de aanloopfase blijven zitten. Hoelang duurt zo kort als mogelijk en zo lang als nodig?

Van de mentoren wordt thans een bewijs van goed zedelijk gedrag en vijf jaar beroepservaring gevraagd, maar hoe zit het met hun vaardigheden in de omgang met een groep jongeren die niet altijd een evident parcours hebben afgelegd? Evenmin evident volgens de SERV is het lidmaatschap van klassenraden voor mensen uit kmo's, zeker als ze er verschillende moeten doen in een bepaalde periode van het jaar. Ook hun stemrecht roept vragen op over de nodige skills. Hoe ziet men de band tussen mentoren en begeleiders? Hoe wordt de werkvloer op permanente basis op de hoogte gebracht van in het onderwijsdeel vastgestelde zorgnoden?

Inzake de monitoring wordt ingegaan op een opmerking van het Rekenhof, en de uitvoering zou met een uitvoeringsbesluit geregeld kunnen worden, maar het lid zou nu al wat klaarder willen zien. Hoe slaagt men erin om efficiënt te bepalen welke opleidingen het doel bereiken waarvoor ze zijn opgezet? In het perspectief van het vertragingseffect lijkt het hem aangewezen om daar vrij vroeg mee te beginnen, mede omdat men ook zijdelings kan instromen. Hoe gaat men om met de uitstroom naar niet-werk? De spreker vindt in het ontwerp van decreet geen details terug over de voorgenomen warme overdracht naar de VDAB.

Hoe zorgt men ervoor dat alle werkgevers uit een regio in het proces betrokken kunnen worden? Hoe belet men dat een enkel bedrijf in een regio exclusief afnemer wordt of dat instellingen zich uitsluitend richten naar de plaats waar knelpuntvacatures ruim verspreid zijn? Ook wat betreft het statuut van de leervergoeding blijft hij op zijn honger, waarbij hij het voorbeeld vermeldt van OCMW's die dat als een inkomst zien die meetelt bij het bepalen van het leefloon. Wat is het resultaat van het beloofde overleg met de POD Maatschappelijke Integratie? Komen er richtlijnen?

Andere vragen betreffen de schoolvakanties en de rol van het buitengewoon onderwijs. Verder verdient het, om de eerder genoemde wachtkamer te vermijden, aanbeveling om het gebruik en de reikwijdte van de uitzonderlijke afwijking op en verlenging van het contingent van twintig dagen zonder overeenkomst nader te verklaren. Bart Van Malderen vraagt zich ook af hoe men in artikelen 38 en 39 de bereikbaarheid van de vertegenwoordiger praktisch ziet. Voor de begeleiding op de werkvloer vraagt de SERV terecht om een mogelijkheid tot taalcoaching, stelt het lid. Hoe ziet men dat, in het bijzonder in kmo's?

1.5. Caroline Gennez

De partij van *Caroline Gennez* kan de nieuwe leervorm met zijn twee leerplekken alleen maar toejuichen, net als de integratie in het vernieuwde secundair onderwijs. Het lid is dan ook grote voorstander van het principe van duaal leren met drie aanbieders. Anderzijds hebben zowel onderwijsverstrekkers als vakbonden nog veel vragen en bezorgdheden. Zij noemt wat voorligt, onrijp. De vele onduidelijkheden houden te veel risico's in voor de vaak kwetsbare jongeren die de doelgroep vormen.

De manier waarop het ontwerp van decreet tot stand kwam, is geen voorbeeld van goed bestuur, oordeelt het lid. Wat is de zin van op zich wenselijke

proefprojecten als men hun voltooiing niet eens afwacht voor men organieke regelgeving invoert? Dat men er bij gebrek aan evaluatie geen lessen kan uit trekken, wordt door alle onderwijspartners betreurd. Voor haar fractie is het belangrijk dat het niet alleen op papier maar ook in de praktijk werkt.

Vervolgens roept de spreker de vraag op of men de verschillende aanbieders niet tegen elkaar uitspeelt door hen ongelijke werkingsmiddelen toe te kennen, terwijl ze beter zouden samenwerken. De CDO's krijgen immers heel wat minder werkingsmiddelen. Is nog remediëring mogelijk? Wenst men op termijn een volledige integratie? Wat met CDO's zonder band met een school voor voltijds onderwijs?

Eveneens onduidelijk blijven statuut, vergoeding, vakantieregeling en kwaliteit op de werkplek. Het lid roept op om werk te maken van een sterk kader, opdat jongeren van 16, 17 jaar bijvoorbeeld hun vakantie niet zouden verliezen. De vergoeding zou volgens haar in verhouding moeten staan tot het aantal gewerkte uren. Caroline Gennez onderstreept ook het belang van de mentor, aan wie op dit moment te magere kwaliteitseisen worden gesteld en van wie te weinig kennis van de pedagogische aanpak wordt gevraagd. Haar fractie pleit dan ook voor een versterking van de mentoropleiding.

Verder hebben de onderwijsverstrekkers en de SERV ook vragen bij de afbakening van de werkplekcomponent op 14 uur per week. Het lid zelf heeft daarover geen uitgesproken mening, maar de vraag is of men daarmee de instroom beperkt. Zou voor een aantal jongeren een minder omvangrijke werkcomponent niet interessant zijn, evenwel zonder voortaan elke stage onder dual leren onder te brengen?

De middelen voor de huidige persoonlijke ontwikkelings- en voortrajecten worden overgeheveld naar Welzijn, maar wel pas bij de inwerkingtreding, waardoor het probleem wordt doorgeschoven naar de volgende regering. Hoe garandeert men de kwaliteit van het aanbod voor deze zwakste profielen wanneer de open-endfinanciering van Onderwijs wegvalt? Daar komt bij dat de groep veel groter is dan de huidige groep van 15 tot 18 jaar. Hoe worden de noodzakelijke middelen opgebouwd?

Moeten lopende proefprojecten een nieuwe aanvraag indienen om in het nieuwe systeem te stappen of worden zij volledig geïncorporeerd? Gaan voltijdse scholen zonder extra middelen bereid gevonden worden om snel in te stappen?

Tot slot herhaalt Caroline Gennez dat voor haar fractie bij gebrek aan duidelijke regels, evaluatiecriteria en financiële middelen onvoldoende de kwaliteit wordt gegarandeerd van het op zich zeer wenselijke aanbod aan dual leren.

1.6. Elisabeth Meuleman

Elisabeth Meuleman stelt vast dat iedereen voor een volwaardige leerweg dual leren is, als belangrijke schakel in het wegwerken van de ongekwalificeerde uitstroom. Anderzijds hoort zij heel wat zorgen voortdurend terugkeren. In dat licht is het lid tevreden dat de inwerkingtreding vooruitgeschoven is naar 2019 en dat er tijdens die langere voorbereiding ook nog ruimte is voor bijsturing. Zij onderstreept dat de bezorgdheid niet voortkomt uit de lectuur van wat voorligt, maar uit de praktijk van de proeftuinen.

Belangrijkste punt volgens haar is de kwaliteit van de werkplekken, die men te allen tijde moet kunnen garanderen, aangezien het vaak om kwetsbare jongeren gaat, soms met verhoogde zorgnoden. Daar moet ook op de werkplek aandacht voor zijn, net als voor de contacten tussen de mensen op de werkplek en in het

onderwijs. De overheid moet ervoor zorgen dat die samenwerking altijd en overal zeer goed is, en dat de mentoren voldoende geschoold en opgeleid zijn. Het lid onderstreept dat niet alleen de koepels daar vragen over hadden maar ook het Netwerk tegen Armoede.

Er is ook bezorgdheid over de uitwerking van de aanpak voor niet-arbeidsrijpe jongeren en de aanloophase: hoe lang kan zij duren, wie oordeelt erover en wie komt erin terecht? Die vragen moeten beantwoord worden voor het decreet in werking treedt. Andere vragen gaan over de toeleiding naar werk achteraf, de onderwijskwalificatie en de leerlingen van het buso. Op grond hiervan heeft Groen besloten zich te onthouden, stelt Elisabeth Meuleman.

1.7. Koen Daniëls

Koen Daniëls is blij dat ook Vlaanderen eindelijk erkent dat men ook kan leren op de werkvloer en daar niet alleen kan toepassen wat men op school heeft geleerd. Daarom heeft deze regering onderwijs en arbeidsmarkt als gelijkwaardige partners rond de tafel gebracht.

Het lid stelt wel vast dat de oppositiefracties niet blij zijn, hoewel het ontwerp van decreet eindelijk mogelijk maakt dat leerlingen die nog wel gemotiveerd zijn om te leren, maar die thans ongekwalificeerd uitstromen omdat ze schoolmoe zijn, voortaan al doende kunnen leren. Alle anderen zijn enthousiast: mensen van verschillende netten schrijven samen cursussen, sectoren werken eraan mee, leerkrachten vinden het fantastisch.

Volgens het lid heeft het parlement de verantwoordelijkheid om het voorliggende ontwerp van decreet als een positief verhaal naar buiten te brengen. Hoe wil men dat scholen, leerlingen en bedrijven enthousiast voor het nieuwe systeem kiezen als parlementsleden overal vraagtekens bij plaatsen? Wie nog niet arbeidsrijp is, wordt meegenomen in de aanloophase. Uiteraard moet het decreet geëvalueerd worden en is het mogelijk dat bijsturing nodig zal blijken, maar blijven uitstellen is niet aangewezen, want met elk schooljaar gaat weer een kans verloren voor de betrokken jongeren, beklemtoont Koen Daniëls.

Essentieel is de gelijkwaardigheid van onderwijs en werk, stelt de spreker. Parlement en regering moeten dat evenwicht blijven bewaken. Als men duaal leren wil realiseren in zowel grote als kleine bedrijven, moet men ervoor zorgen dat de lasten niet verhogen. De sectoren spelen een belangrijke rol in het bewaken van de kwaliteit, maar ook de scholen. Bedrijven die geen stagiairs meer krijgen, sturen wel bij. Dat is een kwestie van communicatie. Daarvoor hoeven geen zware overlegprocedures uitgeschreven te worden. Bijkomende administratieve regels zijn dodelijk voor een dergelijk initiatief, waarschuwt het lid.

Hij onderstreept nogmaals dat het voortaan om een positieve keuze moet gaan, anders dan de vroegere keuze voor deeltijds beroepssecundair onderwijs, dat werd beschouwd als een restoplossing voor jongeren voor wie al het andere gefaald had. Zijn fractie zal het ontwerp van decreet dan ook enthousiast goedkeuren.

1.8. Robrecht Bothuyne

Robrecht Bothuyne bevestigt de steun van zijn fractie. Duaal leren biedt een antwoord op zowel onderwijs- als arbeidsmarktproblemen.

Die twee werelden beginnen elkaar vlot te vinden: bij Syntra Vlaanderen zijn ondertussen meer dan 15.000 erkenningen gebeurd. Ongetwijfeld is duaal leren

zelf nog niet helemaal klaar voor alle bedrijven en alle leerlingen, maar er wordt volop aan gewerkt door scholen en Syntra in de proefprojecten. Volgend schooljaar en naar aanleiding van de structurele uitrol in 2019 komen er nog meer, al zal het waarmaken van alle ambities dan nog een werk van jaren zijn.

De aanloopfase noemt het lid bijzonder belangrijk als opstap om uiteindelijk naar duaal leren door te stromen. Hij dankt tot slot de regering voor de beslissing om Syntra vzw gelijkwaardig te financieren, waarvoor al jaren wordt gepleit.

1.9. Ann Brusseel

Ook voor de fractie van *Ann Brusseel* is het werk rond duaal leren een positieve zaak en zij is dan ook verbaasd over de negatieve houding van sommigen. Het is belangrijk dat het ontwerp van decreet wordt goedgekeurd, want het upgradet niet alleen het stelsel van leren en werken, maar biedt tevens de gelegenheid om onderwijs en arbeidsmarkt beter af te stemmen en om elkaar beter te leren kennen.

Er wordt ingezet op competentieverwerving en attitudes, maar dan met andere mensen en in een andere context dan op school. Dat is precies wat sommige jongeren nodig hebben om gemotiveerd te blijven.

Het lid merkt op dat duaal leren niet zomaar gaat over kwetsbare en gedemotiveerde jongeren. Het gaat wel degelijk om een valabel, voltijds traject, waarover dringend positiever gedacht moet worden.

Grootste troeven voor haar fractie zijn samenwerking en flexibiliteit, al erkent ze dat er nog werk is aan beide. Opvolging is dan ook aangewezen. De overlegstructuur moet volgens haar pragmatisch opgevat worden, en liever regionaal dan provinciaal. Bij de uitwerking van de standaardtrajecten moet praktische haalbaarheid vooropstaan. Om het maximum te leren, moeten leerlingen eventueel in meerdere bedrijven terechtkunnen, stipt de spreker aan.

Het is volgens Ann Brusseel choquerend vast te stellen hoeveel vooroordelen nog leven ten aanzien van deze leervorm, ook al heeft het lid alle begrip voor de bezorgdheid van de onderwijsactoren. Niet zozeer de scholen die in proefprojecten met bedrijven zitten, maar wel sommige vertegenwoordigers van inrichtende machten en koepels voeren onaanvaardbare intentieprocessen tegen het bedrijfsleven en gewagen van een patronaat dat alleen exploitatie beoogt. Men stelt het voor alsof het ontwerp van decreet door het bedrijfsleven bij de regering is bedongen om goedkoop aan werkkrachten te komen.

Nochtans is wederzijds vertrouwen nodig als men wil komen tot een dialoog over de vakantieregeling, vergoeding, verzekering en opleiding. Het lid erkent dat mentoren moeten weten wat ze moeten doen, hoe een school werkt en wat een klassenraad is, maar het zou al te sterk zijn om van de mensen uit het bedrijfsleven te eisen dat ze eerst pedagoog worden en daarvan het bewijs leveren. De taak moet voor de bedrijven haalbaar zijn, anders is de kans op slagen minimaal, aldus de spreker.

Denken de critici werkelijk dat de bedrijven zinnens zijn slordig met de hun toevertrouwde jongeren om te gaan? Hoe rijmt men dat met de wens van bedrijven om toekomstige werknemers te vormen? Volgens haar is het best mogelijk dat die leerlingen beter af zijn in een bedrijf met knelpuntvacatures dan in een klas waar men met hen geen blijf weet. Ann Brusseel pleit voor realisme.

Het genoemde gesprek, dat noodzakelijk is om duaal leren te doen slagen, zal wel enige tijd vergen. In dat licht pleit ze ook voor voldoende flexibiliteit,

mochten de compromissen die men op het terrein bereikt, tot verdere aanpassingen aan de regelgeving nopen.

Als onderwerpen die openheid vereisen, noemt zij nogmaals de opleiding, het aantal leerlingen per mentor (dat volgens haar maatwerk vereist, aangezien er zowel tussen bedrijven als tussen leerlingen zeer grote verschillen bestaan) en het aantal uren op de werkplek. Wat dat laatste betreft, signaleren de zwaardere sectoren dat 14 uur moeilijk te realiseren is voor profielen die een studierichting met een sterke theoretische component vereisen, zoals bijvoorbeeld elektromechanische technieken.

Ann Brusseel sluit zich dan ook aan bij de bevestiging dat dit ontwerp van decreet er niet alleen is voor leerlingen die anders uit de boot zouden vallen. Het is ook voor hen, maar het is meer dan dat. Positief oriënteren naar duaal leren vergt een mentaliteitsomslag. Daarvoor rekent zij op dialoog op het terrein, in kleine, werkbare overlegstructuren. Haar fractie keurt het ontwerp van decreet goed, maar blijft waakzaam.

1.10. Jo De Ro

Jo De Ro signaleert de ontgoocheling van buso dat niet als aanbieder is opgenomen, in weerwil van zijn deelname aan enkele proefprojecten. Kan de minister verzekeren dat dit geen onderwaardering inhoudt noch een uitsluiting in de toekomst?

2. Antwoorden van minister Philippe Muyters en minister Hilde Crevits

Minister *Philippe Muyters* verwijst naar een staten-generaal over het secundair onderwijs in 1992, waar werd gepleit voor duaal leren. Na de woorden van de heer Van Malderen begrijpt hij waarom het zo lang heeft geduurd voor er een ontwerp van decreet over duaal leren voorligt. Daarvoor is namelijk vertrouwen nodig bij alle actoren. Wie alles in regeltjes wil vastleggen, kan geen duaal leren organiseren.

Proeven opzetten en evalueren kan men blijven doen. Dat men het einde daarvan als voorwaarde stelt, noemt hij een rare redenering, want dan kan men nooit starten. De minister is de eerste om te begrijpen dat de regeling niet volmaakt is, maar dat zal zij ook nooit worden. De arbeidsvloer wijzigt continu en dus ook de opleiding en de verhouding tussen bedrijven en scholen. Een opleiding die nooit verandert, is juist geen goede voorbereiding op de arbeidsmarkt.

Wat de vaardigheden van de mentor betreft, gaat de minister ervan uit dat een bedrijfsleider niemand aanwijst om een jongere te begeleiden zonder dat hij ervan overtuigd is dat die dat ook kan. Welk belang zou hij bij het omgekeerde hebben? Geen enkel.

Bedrijven vragen zelf om mee te doen aan duaal leren, maar de minister legt hen steeds uit dat het niet gratis is: het kost geld en efficiëntie, want men moet investeren in begeleiding van de leerling. Welnu, hij stelt vast dat bedrijven daarna nog steeds enthousiast blijven om mee te doen.

Wat voorligt, is een andere weg om een volwaardige kwalificatie te halen, merkt de minister op. Het ontwerp van decreet is niet gericht op kwetsbare jongeren, ook al mogen zij in duaal leren aan bod komen en zal het beleid aandacht voor hen hebben. Het doel is echter dat ook sterkere jongeren in het systeem stappen, omdat leren op de werkvloer hen goed ligt.

Minister Philippe Muyters treedt wel bij dat voor wie niet slaagt voor zijn algemene vakken, deelcertificaten mogelijk moeten zijn voor wat op de werkvloer is gepresteerd. Het minimum van 14 uur is bedoeld om het onderscheid te behouden tussen duaal leren en stages. Men kan met die 50 percent leren op de werkplek beginnen en met meer eindigen. Sommige opleidingen bereiken op heden inmiddels 80 percent. Er kan inderdaad afgeweken worden van dat minimum, zoals voor de zeer technische opleidingen. Er werd een goede schikking bereikt, oordeelt de minister.

Het ontwerp van decreet streeft een evenwicht tussen twee werelden na, tegen vooroordelen in, pragmatisch maar toch voldoende regelgevend. Volgens de minister is het geslaagd. Belangrijk is dat de afspraken tussen onderneming en klassenraad individueel gemaakt zullen worden in de toekomst. Wat de kwaliteit betreft, is hij tevreden dat de sectoren zelf het initiatief hebben genomen om cursussen te organiseren voor werknemers die jongeren begeleiden, en om goede praktijken uit te wisselen. Dat bewijst dat het hen ernst is, zonder dat de minister zelf een jarenlange opleiding als voorafgaande voorwaarde wil opleggen.

De bestaande stelsels doven langzaam uit en worden ingeschakeld in duaal leren, verduidelijkt de minister. Hij verzekert dat de standaardtrajecten haalbaar moeten zijn en van onderuit georganiseerd. Verder treedt hij bij dat mentor en trajectbegeleider elkaar en elkaars wereld moeten kennen en aanvoelen, dat ze elkaar aanvullen en dat bij problemen een wisselwerking ontstaat. In het buitenland blijkt dat te lukken en de minister, die ervan uitgaat dat elk bedrijf en elke school het belang van de jongere voor ogen heeft, verwacht bij ons hetzelfde. Een mentor kan medewerkers hebben, maar blijft wel zelf verantwoordelijk. Bedrijven met veel jongeren kunnen de verschillende mentoren overkoepelen op een hoger niveau.

Het niet-bindend advies van de klassenraad geeft de jongere een idee, maar duaal leren begint zodra men een overeenkomst ondertekent met een bedrijf, ook als dat na een negatief advies is, wat volgens de minister overigens moeilijk voorstelbaar is. Wat de hulp bij de zoektocht naar een werkplek betreft, verzamelen de sectoren en Syntra Vlaanderen gegevens, die zullen verzameld worden in een databank. Essentieel is dat de vijftig aangeboden richtingen gekoppeld worden aan plaatsen in bedrijven.

Syntra Vlaanderen is op heden aan het bekijken wat op het vlak van mobiliteit mogelijk is. Volgens de minister is een aanpak op maat nodig.

De vakantie, de vergoeding, de verzekering en de kwaliteit in het kader van duaal leren, zijn geregeld in het decreet van 2016, maar de ministers hebben zich er wel toe verbonden om dat aan te passen indien de onderwijsverstrekkers en de SERV-partners in consensus een voorstel voorleggen dat geen financiële consequenties heeft. Dat is alvast gelukt voor de selectie van de bijkomende opleidingen, merkt minister Philippe Muyters op.

Het is maar één keer mogelijk om duaal leren in te voeren en de minister is ervan overtuigd dat het zal lukken. Hij roept de oppositie dan ook op om zeker niet tegen te stemmen.

Tot slot antwoordt de minister nog op de vraag over de uitbreiding van het contingent van twintig dagen zonder overeenkomst. Die is onder meer mogelijk bij overmacht, bij wettige afwezigheid en bij een nog lopende erkenningsaanvraag.

Hilde Crevits wijst erop dat vandaag meer dan de helft van de leerlingen van het deeltijds bso nooit een diploma secundair onderwijs haalt. Dat is een hallucinant

aantal. Wie vandaag tegen de experimenten en voor het afwachten van de evaluatie pleit, draagt een verpletterende verantwoordelijkheid. Het is immers ook vijf voor twaalf voor de kwetsbare jongeren, stelt de minister.

Ook wie dbso volgt, heeft recht op een opleiding met een doel. Het is dan ook goed dat wordt voorzien in een aanloophase op maat, die voorbereidt op duaal leren. In die fase kan bijvoorbeeld gewerkt worden aan attitudevorming. Een regeling met maximum x dagen en y uren werkt hier niet. Het voltijds onderwijs kan dit wel degelijk aanbieden, maar de CDO's zijn volgens de minister ideaal geplaatst om daarin te investeren. Voor de jongeren die daar niet in passen, zijn er NAFTA en POT, die worden omgevormd.

Zij wijst er in dat verband op dat NAFTA en POT nu al buiten de open-endfinanciering vallen. Het gaat om een vast budget, dat voortaan meer resultaatgericht kan worden ingezet. De minister belooft erover te waken dat de middelen die naar Welzijn overgeheveld worden, geïnvesteerd worden in onderwijs. Bijkomend effect van de overheveling is dat de medewerkers voortaan anciënniteit opbouwen, wat ze niet konden zolang ze in projecten werkten. De maatregel is dus ook goed voor het personeel.

Duaal leren biedt ook een uitweg voor de krapte op de arbeidsmarkt. Door nu te investeren in duaal leren kunnen werkgevers gekwalificeerde jongeren naar de werkvloer halen. Ze krijgen een stevige algemene vorming en worden tegelijk voorbereid op het werk. De tijd is nooit rijper geweest, stelt de minister. Het ontwerp van decreet biedt opportuniteiten voor kwetsbare jongeren, voor wie het niet exclusief bedoeld is, maar duaal leren is evenmin eliteonderwijs. Er komt ook een aanbod in de tweede graad. Doel is om iedereen op maat een kwalificatie te laten halen. Ze pleit er dan ook voor het ontwerp van decreet alle kansen te geven.

Het regeerakkoord wil vertrouwen geven aan het veld. Muren slopen tussen onderwijs en bedrijven is echter niet evident, bevestigt de minister. Vooroordelen bestaan in beide richtingen. Mevrouw Brusseel belichtte al die van het onderwijs over de bedrijven, maar jongeren hebben ook een stevige algemene vorming nodig en een diploma, hoe relevant elders verworven competenties ook zijn. Wie zijn werk verliest, heeft veel meer kans op herinschakeling als hij een diploma heeft.

In afwachting van september 2019 blijft men leren uit de proefprojecten en hun tussentijdse evaluaties, geeft de minister mee. De eindevaluatie vindt medio 2019 plaats. Zelf noemt ze de overgangen naadloos en ze herinnert eraan dat er steeds meer studierichtingen bij komen. Als na een jaar blijkt dat ergens een bijsturing nodig is, wordt die zo snel mogelijk opgestart, verzekert de minister. Zo wil ze blijven werken in de toekomst. Onderwijs en bedrijven schrijven een goed standaardtraject uit, dat wordt bijgestuurd indien nodig.

De interesse van scholen en ondernemingen is zichtbaar op het terrein. De minister erkent dat er goed moet op gelet worden dat scholen hun aanbod organiseren op maat van de bedrijven in de buurt. Op de waarschuwing voor het gevaar dat een bedrijf een regio domineert, antwoordt zij dat ze juist hoopt dat er bedrijven zijn die meerdere leerlingen duaal leren willen opnemen en dat ze naar scholen trekken om te rekruteren. Ze wijst op het veiligheidsmechanisme dat gevormd wordt door het advies van de klassenraad, ook al hoeft dat niet gevolgd te worden. Als het negatief is, komt de jongere niet noodzakelijk in de aanloophase terecht, want hij mag ook kiezen voor een overeenkomst met een bedrijf dat toch met hem in zee wenst te gaan. Ook dat zal natuurlijk opgevolgd worden. De jongere met een negatief advies kan ook altijd beslissen in het voltijds onderwijs te blijven.

Bijkomend voordeel van een decretale regeling is dat zij meer rust brengt dan projecten, waarvan deelnemers zich altijd afvragen of ze zullen blijven duren. Het is niet zo dat projecten voor de continuering van het duale traject na 1 september 2019 een nieuwe aanvraag zullen moeten indienen, deelt de minister mee. Deze aanbieders zullen kunnen genieten van een vrije programmering.

Uit de armoedetoets komt vooral de vraag naar voren over de begeleiding van jongeren. Minister Hilde Crevits verzekert dat in mogelijkheden wordt voorzien, ook al in de aanloophase. Verder vroeg men de aanloophase ook in het voltijds onderwijs mogelijk te maken, wat ook gebeurd is in het ontwerp van decreet, al blijft de minister erbij dat de CDO's beter geplaatst zijn met hun expertise. De OCMW's zijn als lid opgenomen in het overlegplatform. Over de combinatie van leefloon en leervergoeding schreven de ministers een brief aan hun federale collega Ducarme. Ze willen immers vermijden dat het eerste daalt als de tweede wordt toegekend. Een federale ingreep moet dit kunnen oplossen.

Een aantal sectoren zoals de bouw investeert vandaag al enorm in de opleiding van mentoren en trajectbegeleiders. De minister vindt het goed dat ze die inspanning doen. Als er iets schort aan de begeleiding, merken scholen dat snel, waarna ze terugkoppelen met de sector, die dan kan investeren in de bijsturing van het standaardtraject.

Het is absoluut niet de bedoeling dat de aanloophase een wachtkamer wordt, maakt de minister duidelijk. Er komt een screening, gevolgd door een aanpak op maat. Het is wel degelijk de bedoeling dat ook die jongeren op de werkplek komen. Men blijft hen aanmoedigen om door te stromen naar duaal leren. In Zwitserland kiezen bedrijven als sociaal engagement ook expliciet voor een investering in niet-arbeidsrijpe jongeren, wat de minister ook bij ons mogelijk wil maken. De VDAB zal betrokken worden bij de partnerschappen rond de aanloophase en kan mee voor begeleiding zorgen.

Wat de financiering betreft, werd voorlopig gekozen voor continuïteit in de eerste fase. Wel werd die van de Syntra gelijkgetrokken met die van de CDO's. De minister denkt dat in de toekomst een globale gelijktrekking bekeken moet worden, maar eerst moet na de start de evolutie bekeken worden.

De minister verbindt zich ertoe om het buitengewoon onderwijs mee te nemen bij de inwerkingtreding van het decreet op 1 september 2019, maar dat zal gebeuren via een apart regelgevend traject. Het proefproject groenbeheer werkt goed en leert dat die leerlingen uit het buitengewoon onderwijs perfect voorbereid kunnen worden op de arbeidsmarkt. In september 2018 begint een bijkomend project fastfoodmedewerker.

De minister verklaart zich bereid om nog aanpassingen te doen, wat niet abnormaal is. Het gaat tenslotte om een grote vernieuwing. Wat echter vooral nodig is, is vertrouwen geven aan het terrein om dingen op maat van de behoeften van jongeren uit te werken. Zij heeft er zelf alle vertrouwen in dat men met die mogelijkheden goed aan de slag zal gaan, en vermeldt daarbij nogmaals de manier waarop in overleg tussen onderwijsverstrekkers en bedrijven de lijst van bijkomende richtingen tot stand is gekomen.

3. Replieken van de leden

Bart Van Malderen blijft erbij dat de vragen die zijn fractie stelde, leven op het terrein. Bezorgdheid uiten over het buitengewoon onderwijs is volgens sommigen echter negentiende-eeuwse retoriek, stelt hij vast.

De geslaagde projecten tonen inderdaad dat duaal leren zowel een draagvlak als potentieel heeft, maar als men een principe in een wettekst giet, moet men die operatie kritisch toetsen. Het lid wil vermijden dat men zich achteraf afvraagt waarom voor een project met een dergelijk groot draagvlak geen beter decreet werd geschreven. Men heeft inderdaad maar één keer de kans om een eerste indruk te maken, bevestigt Bart Van Malderen.

Een aantal zaken wordt dermate gedelegeerd dat het moeilijk is om af te leiden wat precies de bedoeling van de regering is. Tussen dergelijke vage omschrijvingen en de gevreesde batterij aan administratieve verplichtingen bestaat nochtans de mogelijkheid van heldere principes, stipt de spreker aan. Vandaar de vragen over de positie van de meest kwetsbaren, de kwaliteitsborging, de organisatie, de afstemming en de opvolging. Zij komen ook terug in de adviezen. Dat zij weggezet worden als achterhaalde retoriek, maakt de spreker argwanend.

Hij attendeert ook nogmaals op het ontbrekende advies van de Vlor. Verder is het lid niet tegen stappen vooruit, maar het opschuiven van de datum van inwerkingtreding maakt wel mogelijk dat conclusies uit de evaluatie van de proefprojecten in de regeling worden ingebracht.

Hij ontkent niet dat een mentor met vijf jaar ervaring vaardigheden heeft, maar heeft hij de juiste om met de doelgroep om te gaan, in de wetenschap dat het proces niet noodzakelijk een positief resultaat heeft? De spreker kan zich voorstellen dat kandidaat-mentoren naar begeleiding en opleiding op zoek gaan. Er zijn sectorale initiatieven, maar die zijn niet dekkend. Kan men niet in dergelijke begeleiding en intervisie voorzien? Men mag immers hopen dat niet alleen grote bedrijven met een uitgebreide staf hierop inspelen maar ook heel wat kmo's, waarin een goed begeleide mentor heel wat knowhow kan binnenbrengen.

Voor de kwetsbaren vraagt de spreker aandacht op zich, zowel voor degenen binnen als voor degenen buiten het systeem. Dat belet toch niet dat degenen die ervoor kiezen omdat het beter aansluit bij hun interesses, de weg naar duaal leren zullen vinden? Blijft de vraag hoe men ervoor kan zorgen dat de aanloopfase geen wachtkamer wordt. De antwoorden brachten geen klaarheid, meent Bart Van Malderen.

Verder kreeg hij geen antwoord op zijn vraag over de monitoring. Hoe gaat men erin slagen om snel in- en uitstroom in beeld te brengen? Het is belangrijk dat geïnteresseerde bedrijven toegang tot de onderwijsinstellingen krijgen. Hij wijst erop dat ze niet altijd automatisch op de radar van de school verschijnen. Hoe vermijdt men dat alleen de voor de hand liggende bedrijven aan bod komen maar andere niet?

De zoektocht naar afstemming met het federale niveau over de leervergoeding, doet hem genoeg, want zij is broodnodig. Tot slot vond hij het antwoord over het buso helder, maar in het ontwerp van decreet vindt hij alleen een limitatieve lijst van wie organisator kan zijn, en daar staat buso niet in.

Ann Brussel voerde talrijke gesprekken met mensen uit onderwijs en bedrijfsleven, en vond het ontstellend hoe ze hen over elkaar hoorde spreken. Het is dan ook essentieel dat de mensen op het terrein tijd nemen om elkaar te leren kennen. Voorts informeert ze op welk vlak de sectorale opleidingsinitiatieven voor mentoren niet dekkend zijn. Het lid wil graag de eventuele lacunes vernemen om daarvoor oplossingen te zoeken.

Verder blijft ze het discours van sommige onderwijsmensen over het bedrijfsleven te gek voor woorden vinden, terwijl er in datzelfde onderwijs wel degelijk

moeilijk oplosbare conflicten voorkomen met leerlingen die enigszins schoolmoe zijn en die misschien beter te motiveren vallen met het perspectief dat het bedrijfsleven hen kan bieden. Het onderwijs moet ervan afstappen dat het als enige sector met jongeren kan bezig zijn. Het lid begrijpt ook de koepels en de politieke linkerzijde niet waarvoor de onderwijshervorming niet ver genoeg kan gaan, terwijl men een verandering in de samenwerking met de arbeidsmarkt wantrouwig afwijst.

Minister *Philippe Muyters* bevestigt uitdrukkelijk dat het er nu op aankomt om daar waar scholen opleiding in duaal leren aanbieden, ook voldoende bedrijven te hebben, door met de sectoren en Syntra Vlaanderen de gegevens uit onderwijs te koppelen aan de gegevensbanken met de reeds erkende ondernemingen, met het oog op maximale afstemming. Het komt erop aan zowel jongeren, leraren, scholen als werkgevers te sensibiliseren. Men is daar volop mee bezig, verzekert de minister.

Minister *Hilde Crevits* vult aan dat de uitstroom bestaat uit gekwalificeerde jongeren, maar er wordt ook gekeken naar de match met de arbeidsmarkt en het hoger onderwijs. Die doorstroom wordt heel nauwkeurig gemonitord. De resultaten zullen mee bepalen of er nog moet bijgestuurd worden of niet.

Ze bevestigt ook nogmaals haar engagement om het buso op te nemen in de inwerkingtreding.

Tot slot spreekt ze een dankwoord uit in naam van beide ministers, onder andere voor de betrokken administraties.

III. Artikelsgewijze bespreking

De artikelen 1 tot en met 126 worden zonder opmerkingen aangenomen met 15 stemmen bij 4 onthoudingen.

IV. Stemming over het geheel

Het ontwerp van decreet betreffende duaal leren en de aanloopfase wordt aangenomen met 15 stemmen bij 4 onthoudingen.

Kathleen HELSEN
Jos LANTMEETERS,
voorzitters

Jan DURNEZ
Koen DANIELS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

AHOVOKS	Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen
bso	beroepssecundair onderwijs
buso	buitengewoon secundair onderwijs
CDO	centrum voor deeltijds onderwijs
dbso	deeltijds beroepssecundair onderwijs
kmo	kleine of middelgrote onderneming
NAFT	naadloos flexibel traject
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
POD	Programmatorische Overheidsdienst
POT	persoonlijk ontwikkelingstraject
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
tso	technisch secundair onderwijs
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
vzw	vereniging zonder winstoogmerk